

Vinduer, Døre og Lister.
Godt og billigt Arbejde.
Hugo Øster's Maskinsnedkeri,
Tlf. 216. Thorshavn. Tlf. 216.

Fiskimenn eiga at ætusa eftir, at oljulklaðini eru merkt **V. T.**, til tað tryggjar dygdagóð oljulklaði.

tíel ferir, men ikkje den nationale Selvhævdelse, der ikkje har sin Rod i Kirkehofastet, men i den Selvhævdelsestrang, der rører sig i Mennesket: Trangen til selv at ville og selv at kunne.
Streymur.

Frá úttheiminum.

„Ein folkaferari frá okkara tíð“

var stíllaevni við kennaraprógv við í Danmark seinasta summar.

Av teim 576, sum tóku prógv, høvdu 107 kosið Mussolini, 86 Gandhi, 65 H. P. Hansen, 53 Georg Brandes, 47 Jeppe Aakjær, 44 Grundtvig, 40 Stauning, 23 Björnson, 16 Oluf Richard, 14 J. C. Christensen, 12 Lenin, 6 Gladstone, 5 Henrik Ibsen, 5 Niels Bukh, og 4 Wilson.

Harnest flugu Vilh. Beck, Madsen-Mygdal, J. Patrusson, Frithjof Nansen, og Stresemann hvør sinar 3 ákvøður.

Ein helt uppá Lyngsie, ein annar uppá Borgbjerg og ein triði uppá Larsen-Ledet.

í Amerika.

Í kirkjugarðinum í Ohio er byrjað, av „smartum“ handelsfólgu, at nýta gravsteinar til reklamu. Í einum blaði frá New York, sigst at ein kann lesa soljóðandi á gravsteinum í Ohio: „Her hvítur Annie Hawkins. Hon doyði av sorg og trega, tí hon hevði mist vakurlæka sinn. Hon visti ikki av, at hon kvørd skuldi nýta „H. S. Cortes & Co. anlitismýrsl.“. Fæst á olum apotekum.“

Á einum øðrum steini stendur:

„Her skal Joe Baustan einferð sova sín æviga søvn, táð deyðin heimtar hann burtur frá handelsfelagnum „Baustan & Chepps“, hvørs gardinar eru veraldarkendar, og hava besta viðmæli frá teimum, ið keypt hava.“

Ikki spilluvara.

Ein gamal skottlendinur var ein dagin, hann skuldi taka proppin úr einum jodglasi, fyrri tí óhappi at sletta eitt sindur niður á hondina. Hann var kvíkur at skera eina lilla flú á hondina, so joddið kortini ikki skuldi vera reiduliga burturspilt.

„R 100“.

Arbeiddið við at byggja flodgrekan „R 100“ — systurskip til „R 101“, ið fórst — er stöðga til avgerð er fallin um Bretlands loftferðapólitikk í framtíðini.

Monaco.

Ein banki í Monaco, har borgara- og handilstandurin hevði sparipening sín inistandandi, hevur stöðga allari útheltning. Tap bankens er uppgjørt at vera o. u. 2 mill. kr.

í Barcelona

hava studentar aftir hildid stórar demonstratiónir. Universitíð vil av teirri orsök koma at standa læst fyrri tað fyrsta.

Deyð av træspítt.

Úr New Jersey í Amerika frættist, at tað í einari viku doyði 20 manns av at hava drukkið seg fullar av træspítt.

Stórtingsvalið í Noreg.

Stórtingsvalið fór fram í Noregi í seinastu viku. Úrslitið var fylgjandi: Høgra 41, frælslysta vinstra 3, bøndalokkurin 25, vinstra 33, radikali 1, arbeidaraflokkurin 47 og kommunistar flugu ongan mann valdan.

Alt bevare Uldtøjet blødt og smidigt

er det vigtigste ved Vasken! Tag til Uldvasken altid kun det prøvede og paalidelige Persil! Vask i almindelig kold Lud og skyl derefter i koldt Vand. Uldtøj maa ikke hænges til Tørring, men skal bredes ud! Det maa heller ikke tørres i Solen eller ved direkte Ovnvarme!

PRIS

Persil

Fremstilles nu ligesom Henko, imi og ATA paa Henkel & Co.s nye Fabrik i København.

Forslaget om Folkeafstemning.

Udtalelser af Statsminister Th. Stauning.

(Telegram til „Føroya Social-Demokrat“).

København, 25.—10.—30.

Finansudvalget modtog igaar Svar fra Ministeriet paa sit Spørgsmaal om hvilke Beløb Færoerne de sidste 15 Aar har modtaget fra den danske Stat.

Det viser sig, at Staten i dette Tidrum har ydet 7 Millioner i Laan til Færoerne, 26 1/2 Mill. i forskellige Tilskud til Drifts- og Anlægsudgifter.

Statsministeren udtalte i Folketinget: Man har ifølge Aviserne behandlet Forslag om en Folkeafstemning og et Flertal kræver dette. Men Kravet kommer med den Tilføjelse at Selvstyrepartiets ansvarlige Ledere erklærer, at de ikke vil deltage i en saadan Afstemning. Denne Holdning er ganske ansvarløs og fejg. Vi afventer officiel Indberetning og kun hvis Færoernes Befolkning klart og utvetydigt ønsker Folkeafstemning bliver der Mening i en saadan.

København, 26.—10.—30.

Til Folketingsmand Samuelssens Ord inden Afrejsen fra Thorshavn, udtaler Statsminister Th. Stauning i Dag:

Jeg forstaar ikke Samuelssens bitre Ord. Jeg har erklæret at ville støtte Krav om Folkeafstemning, naar det kom med fornøden Vægt. Det er nu sagt at et Parti i Lagtinget, der rader over 10 til 11 Medlemmer, vil fraraade Deltagelse i Afstemningen og hermed forandres Situationen. Vi maa have Klarhed før der foretages en Afstemning, der kan misbruges af et Parti, som viser illoyale Følelser overfor Danmark.

Samuelssen burde have ventet med at udtale sig til han kom til København; men maaske har han sideløbende Hensigter med sin Optræden.

Afholdsarbejdet.

Sekretær I. A. Stjerne har i den forløbne Uge afholdt nogle godt besøgte Møder paa Sandø. Som bekendt blev der sidste Efteraar — under Ledelse af Frk. Anna Petersen — stiftet en Loge i Skopen. I Søndags stiftedes en Loge paa Sand. Den hedder „Skorðatindur“ og har Nr. 555

Fordelingens Rationalisering.

Af cand. polit. Knud Korst.

1. Forleden meddeltes det, at den internationale Olie-, Margarine- og Søbetrust havde underlagt sig adskillige Tusinde Levnedsmiddelbutikker i London, de bekendte Maypoles Udsalg m. fl. Af og til hører man og aa om store amerikanske Forretningsmænd eller Selskaber, der erhverver sig Rindighed over tusindvis af Butikker rundt omkring i de Forenede Stater — de saakaldte chain-stores, d. v. s. Kædebutikker.

Det, der her foregaar, er den anonyme Storkapitals fæde Indmarch paa Detailhandelen, Varefordelingens Omraade. Man kan sige, at dette sker sent. I Trafik, mange Industriegrene, Finansvæsen og flere andre Grene af Erhvervslivet er Storkapitals omsorgsfulde Virksomhed allerede mere end hundreedaarig, og først nu synes den altsaa for Alvor at ville underlægge sig Detailhandelen (senere kommer Turen vel til Husdyrbruget, Byggevirksomheden o. a. Erhverv, der har bevaret en haandværksmæssig Karakter).

I al den Tid har Detailhandelsvirksomheden paa det nærmeste ligesom en mærkelig Enklave i den storkapitalistiske Verden, stærkt mindende om en fogtangen Tid: I Henseende til Organisation, Konkurrence og Prisnævnelse trodsende de nationale økonomiske Læresætninger, der har Gydighed i det kapitalistiske Samfund. Her har man ikke kunnet paavise nogen udpræget Udvikling i Retning af Størrelse, og en (særvarende) Udryddelse af smaa eller middelstore Virksomheder; tværtimod vrimer Byernes Gader af smaa Butikker smere end nogensinde tidligere. Man har ikke kunnet paavise nogen dyberegaaende Virkning af en egentlig Priskonkurrence mellem de forskellige Handlere; tværtimod synes Sædvare og andre ikke-økonomiske Forhold at have været afgørende i saa Henseende. Ingen Størrelse har i Kraft af teknisk Overlegenhed tvunget Omkostningerne ved Varefordelingen og dermed Udsalgspriserne ned til et Minimum som i Industri og Trafik, Rationaliseringen er standstaa paa Detailhandels Tærskel.

Økonomiske Forskere har Gang paa Gang undret sig over dette ejendommelige Forhold og har givet hundredogsytten Forklaringer paa det. Mærkeligt er det, eftersom det er uden for a. Tvivl, at det Tilfælde vi Varepriserne som Mellemhandelen forarsager, sædvanlig har været meget stort, sammenlignet med de øvrige Elementer i Varesnes Pris. Materiale, Arbejdsløn osv.). Man skulde jo paa Forhaand synes, at saa store Bruttoavanceer, som der her er Tale om, vilde virke lokkende paa den profitføgende, rationaliserende Storkapital; her syntes at være Muligheder for at indvinde store Gevinster, om ikke paa Nettogevinsten, saa ved at faa Omkostningerne presset ned. Men dette har som sagt ikke været tilfældet.

Da har ikke manglet paa Størrelse med Mellemhandelsavanceerne. Til Tid har Spørgsmaalet herom endog

saa staaet i Midtpunktet af den offentlige Diskussion. Man har forælangt Priskontrol, har rædsat Udsalg, dannet Forbrugerværn o. l., som skulde undersøge de forskellige Udsalgspriseres Berettigelse, for at faa talmsæge Underlag for Kravet om Detailhandels Nedsættelse. Aktionerne, som der naturligvis aldrig kommer noget positivt Resultat ud af, dels fordi det er saare vanskeligt at faa rigtige Oplysninger trukket ud af de Handlende, dels fordi Omkostningerne er saa yderst forskellige, alt efter Vares Art, Butikens Beliggenhed, Omsætning m. m., dels endelig fordi dette at paavise Avancens urimelige Højde ikke er det samme som at faa den skaaet ned. I Middelalderen satte man den Handlende, der tog uble Priser, i Gæbestokken paa Torvet; nu om Stunder kan man vel sætte ham aandeligt i Gæbestokken, udlevere ham til den offentlige Medlings, d. v. s. Avisernes harmfulde Fordømmelse — men som Regel kun med det Resultat, at Manden protesterer lige saa harmfuldt mod uretfærdig Behandling. Priserne kommer vist ikke ned gennem elgne Metoder.

Sige Kampagner mod Detailhandelen blusser sædvanlig op i Tider, da Varepriserne falder paa Verdensmarkedet, uden at Forbrugeren mærker det væsentlig paa Udsalgspriserne i Butikkerne. Da der nu set paa har fundet et omfattende og voldsomt Prisfald Sted paa mange Varer, paa Verdensmarkedet men endnu ikke i Butikkerne, skulde vi forsaavidt kunne vente i den kommende Tid at se Kritiken af Detailhandels Pris- og Organisationsforhold vaagne op.

Kaffe er f. Eks. faldet vældigt i Pris paa Produktionsstedet, ogsaa Tilførselsomkostningerne er blevet mindre, idet Fragterne er faldet; men i Butikkerne er et Pund Kaffe kun gaaet ned med nogle faa Ører. Kornpriserne er ligeledes faldet stærkt, uden at det mærkes særlig meget paa Brødpriiserne. For Tekstilarvares Vedkommende har i saame Historie, og ligesaa for en Mængde andre Ting. Ser vi paa Fødevarepriserne som Helhed, faar vi følgende Resultat: Det officielle Engrospristal for Levnedsmidler er saaledes i det sidste Aar faldet fra 147 til 122; omregner vi det officielle Detailpristal for Fødevarer til samme Grundlag, faar vi derimod kun en Nedgang fra 147 til 135, altsaa ikke nær saa meget. Hele ensartet er de to Pristal vel ikke konstrueret, men Vorskellighederne i saa Henseende kan i hvert Fald kun forklare en Brøkdæl af det store Pris-mellemrum mellem Engros og Detail.

Der er forsaavidt Stof nok til Forargelse. Og en Opblussen af Kritiken af Detailhandelen er naturligvis heller ingen Skade til, tværtimod er det altid velgørende at se det store Publikum vægse sig ved at lade sig faa aagtmødt i Slibhed, i Stedet for stillende at tage Forholdene som de nu engang byder sig.

Men en Løsning af Varefordelingens Problem, en Frenkalden af bedre Organisation, lavere Omkost-

ninger og lavere Ud algspriser, opnaas naturligvis ikke ved Protester. Der maa mere haandgræbte Midler til. Og i det væsentlige findes der vel kun to saadanne for Alvor virkningsfulde Midler — enten en Indgriben af Storkapitalen eller af Forbrugerkøoperationen. Begge disse Faktorer er saaledes indstillet, at de kan tænkes at bringe Rationaliseringen ind paa Varefordelingens Gebet. Teoretisk er der jo store Muligheder for en „Fordisering“ af Fordelingen, ligesom Mulighederne for en Planøkonomi paa kooperativt Grundlag er uhyre store.

Jeg kan ikke tænke mig, at nogen anden Faktor kan løse Opgaven rationelt uden netop disse to. Lad os være enige om, at en offentlig Priskontrol med alle mulige Varer og med alle mulige Handels- i vor Tid er saa temmelig haabløs. Og der er utvivlsomt ogsaa ret snævre politiske Grænser for Stats og Kommunes Virksomhed som Detailhandler. Det Offentlige kan sikkert paa disse Omraader tilvejebringe rationelle Tilstande, f. Eks. i Tilnytning til en større offentlig Produktionsvirksomhed (eventuelt Monopol); hvis man saaledes gjorde Tobaksindustrien til Statsmonopol, vilde det være en given Ting at forenkle Fordelingsprocessen betydeligt, saaledes som det jo er sket i Lande, der alt har et saadant Monopol. Det har ogsaa sin store Betydning, at kommunale Gasværker driver Detailhandel med Kul og Koks, o. a. Virksomhed, der jo naturligt følger sig ind i Produktionen af Gas og Elektricitet. Og saaledes kan der være adskillige andre Omraader, hvor en rationel Løsning af Fordelingsproblemet mest praktisk tilfalder det Offentlige. Men at Stat og Kommune i Almindelighed skulde optræde som Detailhandler er vist en ret urimelig Tankekonstruktion.

Der er i det foregaaende væsentlig talt om Detailhandels irrationelle Økonomi. Men i Virkeligheden er store Dele af Engrosbranchen (særlig af fabrikerede Varer) lige saa irrationel; og aa her finder vi forbløffende Avancer, store Omkostninger, et indviklet og dyrt System med Skarer af Agenter, Repræsentanter, Rejsende, store Reklameudgifter osv., hvilket naturligvis altsammen maa lægges paa Varesnes Salgspris. Den Faktor, der skal virke tilbunds rationaliserende paa Varefordelingen, maa altsaa saa at sige stode helt igennem, maa foretage sin Reorganisering af hele Fordelingsprocessen lige fra Produktionsstedet til Forbrugeren. Den maa derfor besidde en uhyre Kraft. Og jeg kan ikke tænke mig, at andre end den meget store Kapital eller Forbrugerkøoperationen har en saadan Kraft.

Nu synes det altsaa, som den meget store Kapital paa sine Steder bereder sig til virkelig at gaa ind paa Fordelingens Gebet. Og i samme Udstrækning dette sker, vil det uden Tvivl i det lange Løb give Fordelings-systemet en helt anden Karakter.

Denne Indtrængen paa Fordelingens Omraade er aabenbart et Led i hele den vældige, moderne Erhvervsopbygning, de uhyre Sammenslutninger, Fortrustninger. Disse store Sammenslutninger, hvor der er bundet enorme Kapitaler, maa nødvendigvis være sikre paa Varesnes glatte Af-sætning; de maa fremsfor alt være garanteret mod Konkurrence — af Hensyn til Udnyttelsen af deres Produktions-Kapacitet kan de ikke udsette sig for, at andre kommer og hugger Kunderne fra dem.

Paa adskillige Omraader har Koncernerne hidtil søgt at gardere sig i saa Henseende ved at binde Detailhandlerne gennem en Kontrakt med Haandfæstningskarakter; dette er f. Eks. Tilfældet i Petroleum- og Benzinhandelen, saaledes som nylig sked i „Socialisten“ af cand. polit. Svejstrup. Det samme er aabenbart Tilfældet i flere andre Brancher. Man maa om dette System, hvad man vil